

Jotta jokainen voi päästä mukaan

Mikä Suomessa on arvokasta? Joidenkin mittareiden mukaan olemme maailman onnellisin kansa. Moni meistä sen tuloksen usein talven pimeydessä ja arjen ahdingossa torppaa. Onnen tunne on yksilöllinen, mutta siihen liittyvät vahvasti toiset ihmiset.

Toisen auttaminen hädässä, kohdatuksi tuleminen vaikealla hetkellä, yhdessä iloitseminen, yhdessä tekeminen. Tätä kaikkea on kansalaisjärjestötoiminta ja vapaaehtoistoiminta. Osallisuutta yhteiskuntaan. Auttamisen iloa ja tuen vastaanotamista silloin, kun sitä tarvitsee. Vaikeinakin hetkinä.

Kansalaisyhteiskuntaa puolustettava haasteiden ja odotusten keskellä

Tällä hetkellä kansalaisjärjestöjen tilaa haastetaan useammalta suunnalta. Toisaalta toimintaympäristö muuttuu vauhdilla ja järjestöjen pitäisi pystyä päivittämään toimintojaan ja vastaamaan niin päättäjien kuin kansalaisten järjestöihin kohdistuviin odotuksiin. Toisaalta kansalaisjärjestöillä on menossa historiallisen suuret julkisen rahoituksen leikkaukset, ja tilanne vaikuttaa jo järjestöjen toimimisen laajuuteen. Lähiaikojen näkyvä on rahoituksen osalta varsin synkkä.

Suomalainen hyvinvointiyhteiskunta on rakentunut koko kansakuntamme historian ajan osin kansalais- ja vapaaehtoistoiminnan varaan. Järjestöt tarjoavat ison osan yhteiskunnallisista palveluista. Järjestöt ovat myös julkista toimijaa ketterämpiä ja usein yrityksiä halvempia toimimaan nopeasti ihmisten apuna silloin, kun tarve on suuri. Elämme isoa yhteiskunnallisen murroksen aikaa ja nyt tarvitsimme uutta näkymää ja myönteisiä päätöksiä järjestöjen toimintaedellytysten turvaamiseksi.

Arvioimme, että järjestöjä tarvitaan tulevaisuudessa entistä enemmän, koska myös julkinen sektori leikkaa omia palveluitaan ja vähentää henkilöstöään. Samaan aikaan ihmisten tarve erilaiseen tukeen omassa arjessaan ei ole poistunut, vaan jopa päinvastoin. Tässä ajassa tarvitsemme kansalaisyhteiskunnan puolustajia, jotta järjestöjen toimintaedellytykset eivät kohtaa liian suurta, peruuttamatonta iskua, jonka seuraukset tuntuvat tavallisten suomalaisten arjessa.

Toimintaympäristön muutokset vaikuttavat suoraan ihmisiin. Erityisesti haavoittuvassa elämäntilanteessa elävät tai kriisejä kohtaavat ihmiset tarvitsevat kanssaihmiä, joilta saa tukea. Kaikilla ei ole omaa tukiverkostoa omaisista, läheisistä tai

naapureista. Tällöin kansalaisjärjestöjen rooli korostuu, ajatuksena, ettei ketään jätetä yksin.

Tarvitaan uudenlaista ajattelua

Osalla järjestöjä ei ole palkattuja työntekijöitä, vaan toimintaa pyörittävät vapaaehtoiset. Osalla järjestöjä on sekä palkattuja työntekijöitä että vapaaehtoisia. Mietimme, olisiko tulevaisuudessa kehitettävissä jotain myös tältä väliltä.

Järjestöt ovat aina olleet vahvoja kehittäjiä, uuden innovoijia. Tätä kehittämistyötä tarvitaan vahvasti edelleen: uusia kokeiluja ja pilotoiteja. Yhtenä pilotoinnin kohteena voisi kokeilla vapaaehtoistyön ja palkkatyön yhdistämistä, esimerkiksi työelämään takaisin -malli kuntoutujille voisi sopia. Tähän voisivat liittyä myös vertaisosaaminen ja kokemusasiantuntijuus.

Suomessa on yksinasuvien määrä noussut. Osa yksinasuvista tuntee yksinäisyyden tunnetta. Järjestöjen merkitys yksinäisyyden vähentämisessä ja poistamisessa on äärimmäisen tärkeä. Järjestöjen toimintaan on helppo tulla mukaan, esimerkiksi ryhmä- ja harrastustoimintaan. Järjestöt tarjoavat lukuisia osallistumisen mahdollisuuksia, joten tarjontaa on monipuolisesti tarjolla. Tulevaisuudessa toivotaan, että eri sektoreilla toimivat järjestöt voisivat tehdä enemmän yhteistyötä keskenään.

Toimivia esimerkkejä löytyy

Voisimme miettiä, kuinka saamme eri sukupolvet toimimaan enemmän yhdessä. Nyt puhutaan sukupolviälykkäästä toiminnasta. Esimerkiksi Vanhus- ja lähimmäispalvelun liitto VALLI ry:llä on ollut nuorille jo 10 vuotta toimintaa, jossa heillä on mahdollisuus tutustua vanhusalan eri työtehtäviin Vanhustyön Trainee ohjelma nuorille -toiminnassa. Samalla on ollut mahdollisuus tutustua myös järjestöjen vapaaehtoistoimintaan ja muuhunkin toimintaan.

Suomalainen liikunta- ja urheilujärjestelmä perustuu seuratoimintaan, jossa noin puoli miljoonaa suomalaista tekee vapaaehtoistyötä. Osa toimii ohjaajina tai valmentajina, osa tekee kirjanpitoa tai hankkii seuralle rahoitusta. Toiset siivoavat tiloja ja osa huolehtii tapahtumien järjestämisestä. Ilman tätä arvokasta työtä eivät suomalaiset lapset ja aikuiset pääsisi harrastamaan itselle rakasta lajia ja viettämään aikaa yhdes-

sä. Näillä päivittäisillä miljoonilla kohtaamisilla on suuri merkitys ihmisten arjessa. On tärkeää tuntea kuuluvansa johonkin. On tärkeää, että kaikki pääsevät mukaan.

Ja on selvää, että kuuluminen vertaistuki-toimintaan, kuten A-kiltayhteisöön, on päihde-toipujille ja heidän läheisilleen tärkeää.

On osattava katsoa tulevaan

Haastavassakin tilanteessa olisi voitava katsoa pidemmälle. Toivomme, että Suomessa alkaisi keskustelu siitä, minkälaista yhteiskuntaa tavoittelemme? Mikä on kansalaisten osallistumisen ja kansalaisjärjestöjen rooli tulevaisuudessa? Tarvitaan selkeämpi visio kohti 2030-lukua ja kauemmaksikin.

Jo pelkästään se, että kansainvälinen tilanne on epävakaa ja sen seurauksena kohtaamme moninaisia haasteita kotimaankin kamaralla, olisi syytä ottaa tarkasteluun myös kansalaisyhteiskunnan merkitys esimerkiksi kokonaisturvallisuuden, kriisikestävyyden ja ihmisten resilienssin näkökulmasta. Jokapäiväinen osallistuminen ja yhteisen hyvän tekeminen on keskeinen osa turvallisuuttamme ja onnellisuuttamme. ■

Teksti:

Taina Susiluoto
toimitusjohtaja
Suomen Olympiakomitea

Virpi Dufva
toiminnanjohtaja
Vanhus- ja lähimmäispalvelun liitto VALLI ry

Kuva: Taina Susiluoto

Kirjoittajat, Taina Susiluoto (oik.) ja Virpi Dufva, ovat valtioneuvoston asettaman Kansalaisyhteiskuntapolitiikan neuvottelukunta KANEn puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja.